

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta (yksityiset digipostipalvelut)

LAUSUNTOTIIVISTELMÄ
VALTIOVARAINMINISTERIÖ

KUVAILEHTI

Julkaisija	Valtiovarainministeriö
VAHVA-diaarinumero	VN/15822/2025
Muiston nimi	Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta (yksityiset digipostipalvelut) - Lausuntotiivistelmä
Päivämäärä	8.4.2026

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Yleiset huomiot	4
3. Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista	4
3.1. Katseluohjelma, sen tarjoaminen ja sitä koskevan tehtävän antaminen palveluntarjoajalle	4
3.2. Palveluntarjoajaan kohdistuvat vaatimukset ja vaatimustenmukaisuuden varmistaminen	6
3.3. Sopimus katseluohjelman tarjoamisesta ja yhteistyövelvoite	7
3.4. Häiriötilanteet ja julkista hallintotehtävää hoitavan palveluntarjoajan valvonta	7
4. Vaikutustenarviointi	9
4.1. Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin	9
4.1.1. Perus- ja ihmisoikeudet yleisesti, yhdenvertaisuus ja kielelliset oikeudet	9
4.1.2. Oikeusturvavaikutukset	9
4.2. Viranomaisvaikutukset ja vaikutukset viranomaisten tiedonhallintaan	10
4.3. Tietoyhteiskunta- ja tietosuojavaikutukset	11
4.4. Vaikutukset yrityksiin, kilpailuun ja sisämarkkinoihin	12
5. Muut huomiot	13
5.1. Sähköisen viranomaisviestinnän ensisijaisuus	13
5.2. Digituki, neuvonta ja tiedottaminen	14
5.3. Puolesta-asiointi	14
5.4. Suhde asiointilain ja tukipalvelulain herätteitä koskevaan sääntelyyn	15
5.5. Erinäisiä huomioita	15

1. Johdanto

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta on valmisteltu valtiovarainministeriössä virkatyönä (VM062:00/2025). Esitys on laadittu osahankkeena valtiovarainministeriön 27.3.2024 asettamassa Digi ensin -ohjelmassa (ensisijaisesti digitaalisen viranomaisviestinnän edistämishjelma, VN/36598/2023, [VM006:00/2024](#)), jonka toimintaa on ohjannut valtiovarainministeriön asettama ohjelman ohjausryhmä.

Digi ensin -ohjelma käsittää kaksi rinnakkaista kehityshanketta. Ensimmäisessä kehityshankkeessa toteutetaan tarvittavat lainsäädäntö- ja tietojärjestelmämuutokset mahdollistamaan ensisijaisesti sähköisten viranomaisviestien toimittaminen niille hallinnon asiakkaille, jotka jo nykyisellään asioivat sähköisesti. Valtiovarainministeriö asetti 13.5.2024 lainsäädäntötyöryhmän ([VM085:00/2024](#)) valmistelemaan ohjelman tavoitteiden edellyttämiä lainsäädäntömuutoksia. Lainsäädäntötyöryhmä on valmistellut hallituksen esityksen eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 124/2025 vp). Kyseinen sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskeva lainsäädäntö tulee voimaan 14.4.2026.

Digi ensin -ohjelman toisessa kehityshankkeessa toteutetaan lainsäädäntö- ja tietojärjestelmämuutokset, joiden myötä viranomaisen sähköisessä tiedoksiantomenettelyssä tuodaan hallinnon yhteisen viestinvälityspalvelun eli Suomi.fi-viestien rinnalle hyödynnettäväksi yksityiset digipostipalvelut, joihin käyttäjä voi halutessaan valita vastaanottaa muun sähköisen viestiliikenteen lisäksi myös viranomaisten lähettämät sähköiset tiedoksiannot. Nyt kyseessä olevassa hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi kyseiset lainsäädäntömuutokset.

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella 15.12.2025–1.2.2026. Lausuntoaika oli noin seitsemän viikkoa. Lausuntoaika osui kuitenkin yleiseen lomakauteen, minkä vuoksi lausuntoaika oli viikkoa pääsääntöä lyhyempi. Lyhyempi lausuntoaika johtui hallituksen tavoitteesta antaa hallituksen esitys eduskunnalle kevätistuntokaudella 2026 ja EU:n teknisten määräysten ilmoitusmenettelystä, joka on kuvattu hallituksen esityksessä.

Lausuntoja saapui yhteensä 72 kappaletta. Lausuntopyyntöön vastanneista neljä (4) ilmoitti, ettei lausuntoa anneta, ja 13 ilmoitti, ettei niillä ole lausuttavaa. Lausunnot ja lausuntotiivistelmä ovat saatavilla hankkeen hankeikkunassa ([VM062:00/2025](#)) lukuun ottamatta yksityishenkilöiden antamia lausuntoja (kaksi lausuntoa), joita ei julkaista hankeikkunassa.

2. Yleiset huomiot

Useat lausunnonantajat kannattivat esitysluonnoksen tavoitteita mahdollistaa viranomaisten tiedoksiantojen toimittaminen myös yksityisiin digipostipalveluihin ja edistää hallinnon asiakkaiden valinnanvapautta (*Kirkkohallitus, Verohallinto, Maanmittauslaitos, liikenne- ja viestintäministeriö, Ulosottolaitos, Opetushallitus, Maahanmuuttovirasto, Poliisihallitus, Ilmatieteen laitos, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Elinkeinoelämän keskusliitto, Teknologiateollisuus ry, Palvelualojen työnantajat Palta ry, Posti Group Oyj, Kivra Oy, FiCom ry, Kuhmon kaupunki, Pirkanmaan hyvinvointialue, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, Hyvinvointialueyhdistys Hyvil Oy, Turun kaupunki, Raision kaupunki, HUS-Yhtymä, Itä-Uudenmaan hyvinvointialue, Suomen Kuntaliitto ry, Helsingin kaupunki, Tampereen kaupunki, Espoon kaupunki, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Pohjois-Savon hyvinvointialue, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, yksityishenkilö*).

Esityksen ja sen tavoitteiden kannattamisen ohella osa lausunnonantajista katsoi esityksen edellyttävän täsmennyksiä oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden turvaamiseksi (*SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, yksityishenkilö, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Tampereen kaupunki, HUS-Yhtymä, Maanmittauslaitos*) ja osa tunnisti haasteita liittyen siihen, ettei esityksessä tarkoitettua katseluohjelman tarjoamista koskevasta tehtävästä maksettaisi kompensatiota (*Posti Group Oyj, Kivra Oy, Palvelualojen työnantajat Palta ry, Teknologiateollisuus ry*).

Osa lausunnonantajista katsoi ehdotukseen sisältyvän riskejä, erityisesti oikeusturvan, saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden kannalta (*oikeuskansleri, eduskunnan apulaisoikeusasiamies, oikeusministeriö, Svenska hörsselförbundet rf, Finlands svenska synförbund rf, SAMS- Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf, Digi- ja väestötietovirasto, Saamelaiskäräjät*).

Lausunnonantajista *vanhusasiavaltuutettu* suhtautui pidättyväisesti esityksen tavoitteeseen tuoda Suomi.fi-viestien rinnalle yksityisiä digipostipalveluja. Vanhusasiavaltuutettu katsoi, että yksityisten digipostipalvelujen käyttöönotto ja käyttö saattaisivat aiheuttaa uusia epäselvyyksiä ja sekaannuksia tilanteessa, jossa viranomaisasiointi siirtyy digitaaliseksi.

3. Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista

3.1. Katseluohjelma, sen tarjoaminen ja sitä koskevan tehtävän antaminen palveluntarjoajalle

Muutamit lausunnonantajat esittivät yksittäisiä huomioita esityksessä käytetyistä termeistä. *Oikeusministeriö* ja *Digi- ja väestötietovirasto* kiinnittivät huomiota siihen, että katseluohjelman käsitteen määritelmää tulisi selkeyttää vastaamaan täsmällisemmin sen tosiasiallista toiminnallista ja teknistä roolia. Oikeusministeriö myös kehotti varmistamaan, ettei palveluntarjoajan käsite aiheuta sekaannuksen vaaraa. *Eduskunnan apulaisoikeusasiamies* vuorostaan piti palvelutuottajan käsitettä liian epätasällisenä.

Pohjois-Savon hyvinvointialue nosti esille kysymyksen siitä, koskisiko ehdotettu sääntely myös julkisen sektorin toimijoita, jotka mahdollisesti tarjoaisivat vastaavaa ratkaisua osana omia digipalvelujaan.

Oikeusministeriön ja *Tuomioistuinviraston* mukaan ehdotetusta sääntelystä ja sen perusteluista ei käy varsinaisesti ilmi, mitä kaikkea katseluohjelman tarjoaminen konkreettisesti käsittää, vaikka katseluohjelma on sinänsä määritelty ja sen tarjoamisesta säädettäisiin laissa. Oikeusministeriön mukaan yksityiselle siirrettävät tehtävät on yksilöitävä ja eriteltävä perustuslain 124 §:n edellyttämällä tavalla. *Digi- ja*

väestötietovirasto ja Posti Group Oyj pitivät katseluohjelman tarjoamista koskevaa ehdotettua 8 f §:ää epäselvänä.

Oikeusministeriö huomautti, että ehdotetun 8 g §:n 1 momentin säännös, jossa säädettäisiin katseluohjelman tarjoamista koskevan tehtävän antamisesta palveluntarjoajalle, ja sen perustelut vaikuttaisivat olevan ristiriidassa keskenään sen suhteen, onko viranomaisella harkintavaltaa tehdä sopimus edellytykset täyttävän palveluntarjoajan kanssa. Jos viranomaisella ei ole harkintavaltaa asiassa, oikeusministeriön mukaan sopimusmalli ei välttämättä vaikuttaisi tarkoituksenmukaisimmalta järjestelyltä. *Oikeusministeriö* esitti, että tällaisessa tilanteessa perustellumpi vaihtoehto olisi palveluntarjoajan omaan ilmoitukseen perustuva malli, jota esityksessä ei ilmeisesti ollut tarkasteltu.

Oikeusministeriö ja Digi- ja väestötietovirasto toivat esille, että sopimusmalli ei välttämättä olisi huomattavasti kevyempi järjestely kuin vaihtoehtoisissa toteutustavoissa kuvattu lupamalli. *Oikeusministeriö* esitti yhtenä vaihtoehtona edellä mainittua ilmoitusmallia. Sopimusmallin osalta *Digi- ja väestötietovirasto* piti tarpeellisena, että toimivaltaiselle viranomaiselle säädettäisiin sopimuksentekotoimivallan lisäksi selkeä lakisääteinen toimivalta antaa viranomaismääräyksiä palveluntarjoajan katseluohjelmia koskevista teknisistä, toiminnallisista ja sisällöllisistä vaatimuksista. Sen sijaan *Maanmittauslaitos, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Itä-Uudenmaan hyvinvointialue, liikenne- ja viestintäministeriö sekä Liikenne- ja viestintävirasto* pitivät sopimusmallia tarkoituksenmukaisena tapana toteuttaa yksityisten digipostipalvelujen katseluuyhteys viestinvälityspalveluun. *Teknologiateollisuus ry* katsoi sopimusmallin luovan hyvät edellytykset avoimelle ja toimivalle kilpailulle, mutta toimeenpanossa olisi varmistettava liittymismallin olevan aidosti syrjimätön ja läpinäkyvä.

Oikeusministeriö ja eduskunnan apulaisoikeusasiamies kiinnittivät huomiota ehdotetun 8 g:n 2 momentin rikosoikeudellisen virkavastuun ulottuvuuteen. *Oikeusministeriön* mukaan virkavastuun ulottuvuutta tulisi perustella tarkemmin nyt kyseessä olevan tehtävän hoitamisen kannalta, ja eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan sitä tulisi täsmentää säännöksessä rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies myös huomautti, että katseluohjelman tarjoamisesta ehdotetaan säädettäväksi eri luvussa kuin mihin virkavastuusäännös kiinnittyy.

Oikeusministeriö, eduskunnan apulaisoikeusasiamies, oikeuskansleri ja Tampereen kaupunki kiinnittivät huomiota siihen, että arviota katseluohjelman tarjoamisen luonteesta ja sen sisällöstä perustuslain 124 §:n mukaisena julkista hallintotehtävää avustavana tehtävänä olisi täsmennettävä ja perusteltava laajemmin. Myös *Posti Group Oyj:n* mukaan esityksessä tulisi selventää, mitä julkisen hallintotehtävän hoitaminen käytännössä sisältäisi. *Digi- ja väestötietoviraston* näkemyksen mukaan katseluohjelmassa ei olisi kyse pelkästä avustavasta julkisesta hallintotehtävästä, vaan merkittävästä kansalaisten oikeusturvaan vaikuttavasta muutoksesta, minkä vuoksi on tarpeen varmistaa sääntelyn olevan riittävän selkeää ja kattavaa. *Oikeusministeriön, eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin* mukaan esityksessä olisi myös perusteltava täsmällisemmin perustuslain 124 §:n mukaisen tarkoituksenmukaisuusvaatimuksen täyttymistä.

Oikeuskansleri huomautti, että julkisuuslain 23 § ei sanamuotonsa perusteella kata julkista hallintotehtävää hoitavaa, koska sopimusperusteisessa tehtävien siirrossa ei ole kyse viranomaisen toimeksiannosta. *Oikeuskanslerin* mukaan tästä syystä nimenomainen säännös julkista hallintotehtävää hoitavan salassapitovelvollisuudesta viittaussäännöksellä julkisuuslakiin voisi olla tarpeellinen.

3.2. Palveluntarjoajaan kohdistuvat vaatimukset ja vaatimustenmukaisuuden varmistaminen

Palveluntarjoajaan kohdistuvien vaatimusten osalta *Digi- ja väestötietovirasto* katsoi, että vaatimuksista ja velvoitteista tulisi säätää yksityiskohtaisemmin ja kattavammin lain tasolla sen sijaan, että ne pohjautuvat olemassa olevaan muuhun lainsäädäntöön tai sopimukseen. *Poliisihallitus* kehotti pohtimaan tarvetta laajentaa palveluntarjoajaan kohdistuvia vaatimuksia. *Eduskunnan apulaisoikeusasiamies, oikeuskansleri ja työ- ja elinkeinoministeriö* katsoivat tarpeelliseksi selkeyttää ehdotetun 8 h §:n 1 momentin palveluntarjoajan vaatimusten yhteydessä käytettyä ilmaisua ”sen mukaan kuin niistä erikseen säädetään”.

Suomen Kuntaliitto ry piti tärkeänä selkeyttää Suomi.fi-viestien ja yksityisten digipostipalveluiden suhde toisiinsa sekä yhteiset vaatimukset yksityisille digipostipalveluille osana viranomaistoimintaa.

Teknologiatoimintayhtiö ry ja *FiCom ry* nostivat esiin, että vaatimusten, sopimusehtojen ja rajapintojen tulee olla selkeitä, avoimia, syrjimättömiä ja suhteellisia sekä mahdollistaa yhdenvertaiset toimintaedellytykset eri palveluntarjoajille. Lisäksi tietoturva, tietosuoja ja rajapinnat on toteutettava yhdenvertaisesti.

Posti Group Oyj toi esille, että teknisten ja toiminnallisten vaatimusten pitää koskea nimenomaan viranomaistiedoksiantojen turvallista ja yhdenmukaista näyttämistä, eivätkä ne tai palvelun rooli katseluohjelman saisi estää tai rajoittaa palveluntarjoajia kehittämästä omia palvelukonseptejaan ja muuta kehitystyötä.

Useat lausunnonantajat korostivat, että yksityisten digipostipalveluiden on täytettävä korkeat tietosuoja- ja tietoturva-vaatimukset ottaen etenkin huomioon kokonaisuudessa käsiteltävien tietojen luonteen (*Helsingin kaupunki, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Maahanmuuttovirasto, Kirkkohallitus, Oikeusrekisterikeskus, Poliisihallitus*). *Tampereen kaupunki, Maanmittauslaitos ja Suomen Kuntaliitto ry* korostivat tietoturvan ja tietosuojan vähimmäistasojen vahvistamista ja täsmentämistä. *Liikenne- ja viestintävirasto* piti perusteltuna esityksen lähtökohtaa siitä, että siinä ei esitettäisi eIDAS-sääntelyn ja kyberturvallisuuslain kattavista tietoturvallisuuden vaatimuksista poikkeavia uusia vaatimuksia. *Maa- ja metsätalousministeriö* katsoi, että esityksessä tulisi korostaa tiedonhallintalain vaatimusta lokitietojen keräämisestä kyseisestä laista yksityisille digipostitoimijoille aiheutuvien velvoitteiden yhteydessä.

Muutamit lausunnonantajat kiinnittivät huomiota siihen, että palveluntarjoajien tulee täyttää saavutettavuus- ja käytettävyysvaatimukset muodollisesti ja tosiasiallisesti eri asemassa olevien hallinnon asiakkaiden osalta ja vaatimusten noudattamista on valvottava tarkasti (*työ- ja elinkeinoministeriö, Turun kaupunki, Kuhmon kaupunki, Finlands svenska synföbund rf, Svenska hörsselförbundet rf, yksityishenkilö*).

Finlands svenska synföbund rf:n ja *Svenska hörsselförbundet rf:n* mukaan katseluohjelman tulee toimia täysimääräisesti sekä suomeksi että ruotsiksi. *Saamelaiskäräjät* esitti, että ehdotettuun 8 i §:ään lisättäisiin velvoite sopia saamen kielilain velvoitteiden noudattamisesta tai että velvoite palvelun tarjoamisesta saamen kielillä avattaisiin yksityiskohtaisemmin säännöskohtaisissa perusteluissa.

Palveluntarjoajilta edellytettävän luotettavuuden osalta *puolustusministeriö* ja *Poliisihallitus* kiinnittivät huomiota mahdollisuuteen tehdä julkista hallintotehtävää hoitavasta palveluntarjoajasta ja sen työntekijöistä turvallisuusselvityslain (726/2014) mukaisia yritys- ja henkilöturvallisuusselvityksiä.

Tuomioistuinviraston mukaan palveluntarjoajille asetettavien vaatimusten perusteella tulisi olla selkeää, millä tavalla niiden toiminnallisuudet voivat poiketa Suomi.fi-viestit -palvelun toiminnallisuuksista.

Eräät lausunnonantajat nostivat esille palveluntarjoajien ja niiden käyttämien ratkaisujen auditoinnin etenkin tietosuojan ja tietoturvan toteutumisen kannalta (*Porvoon kaupunki, Tampereen kaupunki, Maanmittauslaitos, Tulli, yksityishenkilö*). *SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n* mukaan esityksessä tulisi määrittellä tarkemmin, miten valvotaan palveluntarjoajien täyttävän niille asetetut vaatimukset ja velvoitteet. *Digi- ja väestötietoviraston* näkemyksen mukaan esityksen perusteella on toistaiseksi epäselvää, olisiko sillä riittävästi toimivaltaa velvoittaa palveluntarjoajia suorittamaan tarvittavia menettelyjä, kuten auditointeja, vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi.

3.3. Sopimus katseluohjelman tarjoamisesta ja yhteistyövelvoite

Oikeusministeriö huomautti, että 8 i §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen viittaus tietosuoja-asetuksen 28 artiklan 3 kohtaan on muotoilultaan ristiriidassa kyseisen pykälän säännöskohtaisiin perusteluihin nähden. Viittaus on muotoiltu tietosuoja-asetusta täydentäväksi säännökseksi, vaikka perusteluiden mukaan viittaus on vain informatiivinen.

Oikeusrekisterikeskus esitti, että ehdotettuun 8 i §:ään lisättäisiin palvelutuottajalle vastuu toimittaa käyttäjäorganisaatioille palveluntarjoajien kanssa tehtävien sopimusten sisällöt ja ilmoittaa sopimukseen liittyvistä muutoksista. Samansuuntaisesti *Tampereen kaupunki* piti tärkeänä täsmentää esityksessä, miten tiedoksi antava viranomaisella varmistuu palvelutuottajan ja palveluntarjoajan välisen sopimuksen asianmukaisuudesta. Aiheeseen liittyen *Tulli* toi esiin kysymyksen siitä, missä määrin viranomaisilla on mahdollisuus vaikuttaa palveluntarjoajien tiedonkäsittelyn vaatimuksiin ja ohjeistuksiin.

Posti Group Oyj huomautti, että kaikille toimijoille yhteisten ja julkisten vakioehtojen myötä käytännössä kyse ei olisi normaalista sopimusneuvottelusta ja *Digi- ja väestötietovirastolle* jäisi huomattavaa päätösvaltaa, jonka sisältöä ja rajoja ei ole täsmällisesti määritelty. Lisäksi *Posti Group Oyj:n* mukaan 8 i §:n toteutuksen ”palveluntarjoajan tarjoamalle katseluohjelmalle asetetuista vaatimuksista” suhde 8 f §:ssä ehdotettuun peruseriaatteeseen palvelutuottajan tarjoamasta katseluohjelmasta jää epäselväksi.

Osa lausunnonantajista nosti esiin palvelutuottajan ja palveluntarjoajien välisen yhteistyön tärkeyden (*liikenne- ja viestintäministeriö, Suomen Kuntaliitto ry, Elinkeinoelämän keskusliitto, Teknologiateollisuus ry, Posti Group Oyj*). Yhteistyövelvoitteen osalta *Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n* mukaan olisi tarkasteltava, olisiko yhteistyön piiriin syytä sisällyttää tietosuojaan liittyvät asiat, jos kyseistä pykälää ja sen perusteluita on tarkoitus tulkita yhteistyön kohteiden osalta tyhjentävästi. *Teknologiateollisuus ry* esitti yhteistyövelvoitteen konkretisointia, ja *Posti Group Oyj* piti tärkeänä, että yhteistyövelvoite on tarkasti rajattu, läpinäkyvä ja kilpailuneutraaliteetin näkökulmasta perusteltu. *Maanmittauslaitos* esitti, että *Digi- ja väestötietovirasto* voisi perustaa yhteentoimivuuksfoorumin, jossa voitaisiin koordinoita teknisiä yhteisiä määräytyksiä ja mahdollisia tuotantokatkoja sekä julkaista rajapintamuutoksia.

3.4. Häiriötilanteet ja julkista hallintotehtävää hoitavan palveluntarjoajan valvonta

Useat lausunnonantajat pitivät keskeisenä jatkuvan palvelun turvaamisen näkökulmasta, että *Digi- ja väestötietovirasto* tarjoaa jatkossakin taustapalvelun ja katseluohjelman (*Suomen Kuntaliitto ry, Kirkkohallitus, Tuomioistuinvirasto, Maanmittauslaitos, Turun kaupunki, Maahanmuuttovirasto, Teknologiateollisuus ry*). Osa lausunnonantajista nosti esiin, että häiriötilanteisiin varautuminen ja tällaisia tilanteita koskeva

sääntely on keskeistä (*liikenne- ja viestintäministeriö, Opetushallitus, Elinkeinoelämän keskusliitto, Teknologiateollisuus ry*).

Eräät lausunnonantajat pitivät tarpeellisena täsmentää vastuunjakoja ja toimintatapoja erilaisissa häiriötilanteissa, muun muassa häiriöistä tiedottamisen osalta, sekä häiriötilanteita koskevien säännösten soveltamista (*Opetushallitus, Tampereen kaupunki, Maanmittauslaitos*). *Eduskunnan apulaisoikeusmies* nosti esiin useita kysymyksiä häiriötilanteita koskevasta sääntelystä, muun muassa häiriötilanteista tiedottamisesta, ja totesi, ettei digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 4 §:n 2 momentissa saatavuudesta ja käyttökatkoista säädetty soveltuisi pelkän perustelumaininnan nojalla yksityisiin digipostilaatikoihin.

Tampereen kaupunki ja Maanmittauslaitos esittivät, että häiriötilanteisiin varautumisen ja huoltovarmuuden kannalta ehdotusta tulisi täsmentää pitäen silmällä esimerkiksi tilanteita, joissa yksityinen katseluohjelma poistuu markkinoilta, siinä on toistuvia vakavia virhetilanteita tai sen palveluntarjoaja siirtyy sellaisen tahon omistukseen, että viranomaisviestien välittäminen palvelun kautta ei ole mahdollista.

Maanmittauslaitoksen mukaan häiriötilanteita koskevan säännöksen perusteluissa tulisi täsmentää Digi- ja väestötietoviraston velvollisuus automaattisesti ohjata käyttäjä Suomi.fi-viesteihin häiriön aikana sekä kriteerit palveluntarjoajan katseluohjelman irti kytkemiselle. *HUS-Yhtymä* piti keskeisenä mahdollisuutta reagoida häiriötilanteisiin, mukaan lukien katseluohjelman irti kytkeminen, mutta huomautti, että katseluohjelman irti kytkeminen ja sen vaikutusten informointi asiakkaille olisi suunniteltava etukäteen.

Muutamat lausunnonantajat katsoivat jossain määrin ongelmalliseksi kilpailun ja tasapuolisen kohtelun kannalta, että esityksen myötä Digi- ja väestötietovirasto samanaikaisesti tarjoaisi katseluohjelmaa ja valvoisi muita katseluohjelmia tarjoavia palveluntarjoajia toimivaltaisena viranomaisena (*Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Palvelualojen työnantajat Palta ry, Posti Group Oyj, Kivra Oy*). Kilpailu- ja kuluttajaviraston mukaan olisi tärkeää, että Digi- ja väestötietoviraston viestinvälityspalvelun tuottaminen ja toiminta viranomaisroolissa erotetaan täysin toisistaan. Palvelualojen työnantajat Palta ry, Posti Group Oyj ja Kivra Oy sen sijaan esittivät, että valvontatehtävää tulisi harkita siirrettäväksi toiselle viranomaiselle, kuten Liikenne- ja viestintävirastolle.

Ehdotetun 8 I §:n valvontaa koskevan toimivaltasäännöksen osalta *Posti Group Oyj* piti tärkeänä, että valvontavalta rajataan täsmällisesti niihin toimintoihin, jotka todella liittyvät tiedoksiantojen oikeusvaikutuksiin ja lainmukaiseen suorittamiseen. *Verohallinnon* mukaan palveluntarjoajien valvontaa koskevassa 8 I §:ssä tulisi huomioida palveluntarjoajan valvonta paitsi julkisen hallintotehtävän hoitamisen osalta, myös ehdotetun 8 h §:n mukaisten vaatimusten täyttämisen osalta.

Oikeusministeriö esitti useampia huomioita valvontaa koskevan ehdotetun 8 I §:n tiedonsaantioikeutta koskevasta sääntelystä. Oikeusministeriön mukaan pykälän 2 momentin säännös vaikuttaa päällekkäiseltä sen 1 momentin toisen virkkeen kanssa, eikä 2 momentin muotoilusta käy riittävän täsmällisesti ilmi, mitä tietoja tiedonsaantioikeuden piiriin kuuluisi. Oikeusministeriön mukaan säännöstä tulee täydentää vaatimuksella tietojen tarpeellisuudesta tai välttämättömyydestä tietyn tarkoituksen kannalta ja täsmentää kytkemällä tiedonsaantioikeus valvontatarkoitukseen. Lisäksi oikeusministeriön mukaan kyseisen pykälän ehdotetun 1 momentin mukainen tiedonantovelvollisuus olisi aiheellista laajentaa salassa pidettäviin tietoihin, jotta palveluntarjoaja ei voisi kieltäytyä antamasta tiettyjä tietoja esimerkiksi liikesalaisuuteen vedoten. Oikeusministeriö myös totesi, että salassa pidettävien tietojen luovuttamista on käsiteltävä

sääntämisympäristöissä ja arvioitava esitetyn sääntelyn yhteensopivuus perustuslakivaliokunnan aihetta koskevan lausuntokäytännön kanssa. Myös *oikeuskansleri* kiinnitti huomiota 8 l §:n 1 momentin tiedonsaantioikeuden avoimuuteen ja täsmennystarpeeseen tietojen välttämättömyydestä. Oikeusministeriö ja oikeuskansleri kiinnittivät huomiota myös tietosuojaa-asetuksen kansalliseen liikkumavaraan ja sen käyttöön, jos tiedonsaantioikeus käsittäisi oikeuden saada myös henkilötietoja.

4. Vaikutustenarviointi

4.1. Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin

4.1.1. Perus- ja ihmisoikeudet yleisesti, yhdenvertaisuus ja kielelliset oikeudet

Eräät lausunnonantajat katsoivat, että esityksen perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia olisi syytä täsmentää yhdenvertaisuuden, oikeusturvan ja yleisesti perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta (*eduskunnan apulaisoikeusasiamies, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf*).

Oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden kannalta pidettiin tärkeänä kiinnittää huomiota saavutettavuuden ja kielellisten oikeuksien toteutumiseen läpi palveluketjun, kielellisten oikeuksien toteutumista koskevien vaikutusten arvioimiseen sekä mahdollisuuteen saada viranomaisasiakirjoja yhdenvertaisesti tiedoksi (*Svenska hörselförbundet rf, Saamelaiskäräjät, SámiSoster ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen Kuntaliitto ry, SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf, Svenska Finlands folkting, eduskunnan apulaisoikeusasiamies*).

Kilpailu- ja kuluttajaviraston mukaan esityksen vaikutusarviointia olisi syytä täydentää erityisesti yksityishenkilöiden näkökulmasta.

4.1.2. Oikeusturvavaikutukset

Monissa lausunnoissa nostettiin esille oikeusturvaan kohdistuvat vaikutukset ja erityisesti häiriötilanteiden vaikutukset oikeusturvaan ja yhdenvertaisuuteen. Useat lausunnonantajat pitivät tärkeänä kiinnittää huomiota häiriötilanteiden selvittämiseen, ratkaisemiseen ja vastuunjakoon sekä tiedoksiantojen toteuttamiseen, ajankohtiin ja oikeusvaikutuksiin kohdistuviin vaikutuksiin oikeusturvan ja osin myös yhdenvertaisuuden kannalta (*maa- ja metsätalousministeriö, Digi- ja väestötietovirasto, Tuomioistuinvirasto, Ulosotto-laitos, Maahanmuuttovirasto, Maanmittauslaitos, Opetushallitus, eduskunnan apulaisoikeusasiamies, Tampereen kaupunki, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, HUS-Yhtymä, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf, Finlands svenska synförbund rf*).

Monet lausunnonantajat korostivat, että viestin lähettäjän ja vastaanottajan näkökulmasta täytyy olla selvää, milloin tiedoksianto on tapahtunut tai viesti vastaanotettu tai välitetty ja mihin katseluohjelmaan viesti on välitetty nähtäväksi, vaikka hallinnon asiakkaan käytössä olisi samanaikaisesti useampia katseluohjelmia (*oikeusministeriö, Tuomioistuinvirasto, Helsingin kaupunki, HUS-Yhtymä, Poliisihallitus, Maahanmuuttovirasto, Maanmittauslaitos, Opetushallitus, Verohallinto, yksityishenkilö*).

Eräät lausunnonantajat nostivat esiin herätteiden olennaisen merkityksen tiedoksiintojen toteutumiseksi ja tarpeen hyödyntää herätteissä useampia ilmoituskanavia, kuten esimerkiksi tekstiviestiä (*Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Maanmittauslaitos, eduskunnan apulaisoikeusasiamies, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Oikeusrekisterikeskus, yksityishenkilö*).

Maa- ja metsätalousministeriö huomautti, että oikeusturvariskeihin tulisi varautua teknisesti esimerkiksi tehokkaalla ja läpinäkyvällä lokien hallinnalla. *SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n* mukaan oikeusturvariskien vähentämiseksi olisi muun muassa tarkennettava palveluntarjoajiin ja häiriötilanteisiin liittyvää sääntelyä. *Tampereen kaupungin* mukaan viestinvälityspalvelun tulisi rekisteröidä katseluohjelmassa tapahtuvat virheet mahdollisia oikaisupyyntötilanteita varten.

Digi- ja väestötietoviraston mukaan oikeusturvaan liittyvää vaikutustenvarointia olisi syytä täydentää, sillä kokonaisuuteen liittyy jatkossa useamman kuin yhden toimijan palveluita, jolloin teknisten häiriötilanteiden riski on suurempi ja tavallisia tiedoksiantoja ei välttämättä saataisi toteutettua.

Ulosottolaitos, Maahanmuuttovirasto ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue korostivat, että alkuperäisen viestin lähettäneen viranomaisen pitää saada tieto siitä, jos vastaanottaja ei ole esimerkiksi teknisistä syistä voinut nähdä tiedoksiantoa tai viestiä valitsemassaan digipostipalvelussa tai saanut herätettä viestin saapumisesta tai jos viestin toimitus on epäonnistunut.

Tampereen kaupungin ja Finlands svenska synförbund rf:n mukaan tekniset häiriöt palveluntarjoajien katseluohjelmissa eivät saa johtaa oikeudenmenetyksiin hallinnon asiakkaalle.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen Kuntaliitto ry ja SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf kiinnittivät huomiota mahdollisiin oikeusturvariskeihin tilanteessa, jossa henkilö ei ymmärrä katseluohjelmaa koskevan valinnan merkitystä tai tiedoksiannon sisältöä ja sen seurauksia taikka hahmota, mitä palveluita hänellä on käytössä ja mitä viestejä tulee mihinkin palveluun.

4.2. Viranomaisvaikutukset ja vaikutukset viranomaisten tiedonhallintaan

Eräät lausunnonantajat nostivat esiin käyttäjäorganisaatioina oleville viranomaisille aiheutuvat mahdolliset kustannukset ja niiden selkeyttämisen (*Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Pohjois-Savon hyvinvointialue, Itä-Uudenmaan hyvinvointialue, Raison kaupunki, Maanmittauslaitos*).

Liikenne- ja viestintävirasto, liikenne- ja viestintäministeriö ja Digi- ja väestötietovirasto korostivat esityksen aiheuttavan lisää työtä toimivaltaisille viranomaisille ja siten painetta nykyiseen resurssitilanteeseen. Liikenne- ja viestintäministeriön ja Liikenne- ja viestintäviraston mukaan ehdotettu sääntely voi kasvattaa viimeksi mainitun valvontatoimivaltaan kuuluvien palveluntarjoajien neuvonta-, ohjaus- ja valvontatarpeita. *Digi- ja väestötietoviraston* mukaan sen vastuulle ehdotetut uudet lakisääteiset viranomaistehtävät vaatisivat merkittäviä resurssipanostuksia.

Puolustusministeriö esitti, että ehdotetun 2 b luvun 8 i §:n 3 momenttiin varattaisiin Puolustusvoimille mahdollisuus hakea poikkeusta viestinvälityspalvelun käyttövelvollisuuteen tietoturvallisuusperustein siten, että poikkeus koskisi vain katseluohjelmia tarjoavia yksityisiä toimijoita.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n mukaan mahdolliset korvaukset tulisi hoitaa kokonaisuudessaan valtion talousarvion kautta.

Puolustusministeriö ja Digi- ja väestötietovirasto kiinnittivät huomiota siihen, että ehdotettujen muutosten myötä potentiaalinen hyökkäyspinta-ala tulee laajenemaan, mikä pitäisi ottaa huomioon tietoturvallisuusvaatimuksissa ja tiedonhallintaa koskevassa vaikutustenarvioinnissa. Digi- ja väestötietovirasto toi esille myös yleisemmin, että tiedonhallintaan liittyvää vaikutustenarviointia olisi syytä täydentää.

Opetushallitus huomautti, että esityksen toimeenpanossa on tärkeää korostaa sitä, että yksityiset digipostipalvelut eivät ole viranomaisen asiakirjojen säilytys- tai arkistointipaikkoja. Lisäksi Opetushallituksen mukaan viranomaisten voi olla tarpeen kehittää asiankäsitteilyjärjestelmiään tiedoksiantojen dokumentoimiseksi uudistuksen myötä. *Tuomioistuinviraston* mukaan viestin lähettävälle taholle on tärkeää, että se voi viestiä lähettäessään valita, voiko viestiin vastata vai ei, ja tosiasiaa vastaanottaa mahdolliset sallimansa vastaukset.

4.3. Tietoyhteiskunta- ja tietosuojavaikutukset

Useissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota moniin erilaisiin tietosuoja- ja tietoturvaa koskeviin seikkoihin ja niiden täsmentämiseen, ennen kaikkea henkilötietojen käsittelyn roolien jakautumiseen (*maa- ja metsätalousministeriö, Tampereen kaupunki, Maanmittauslaitos, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, Posti Group Oyj*), esitystä koskevien tietosuojariskien arviointiin, todennäköisyyteen ja minimointiin (*maa- ja metsätalousministeriö, Tuomioistuinvirasto, oikeusministeriö, Posti Group Oyj, Poliisihallitus*), tietojen säilytyspaikkaan (*Oikeusrekisterikeskus, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, yksityishenkilö, Finlands svenska synförbund rf*) sekä vaatimukseen tietosuojan ja tietoturvan korkeasta tasosta erityisesti arkaluonteisia, salassa pidettäviä ja erityisiä henkilötietoja silmällä pitäen (*Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, Poliisihallitus, Ilmatieteen laitos*).

Oikeusministeriö nosti esille tarpeen arvioida ehdotettuja säännöksiä, eritoten ehdotettuihin 8 f, 8 h, 8 j ja 8 k §:iin sisältyviä säännöksiä, tietosuoja-asetuksen kansallisen liikkumavaran käytön osalta sekä selostaa käsittelyn oikeusperustetta nimenomaisesti uuden, ehdotettavan sääntelyn näkökulmasta.

Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan katseluohjelman tarjoamisessa palveluntarjoajien osalta olisi kyse tietojen luovutuksesta eikä niinkään henkilötietojen alikäsitteilyä toimimisesta. *Posti Group Oyj* puolestaan huomautti, että palveluntarjoaja ei ole vain henkilötietojen käsitteilyä vaan myös rekisterinpitäjä siltä osin, että palveluntarjoajilla on nykyisin ja tyypillisesti jatkossakin asiakassuhde palvelun käyttäjiin.

Tampereen kaupunki ja Poliisihallitus katsoivat, että tietoturva- ja tietosuojariskit kasvavat tiedoksiantoja käsittelevien toimijoiden, käytettävien teknologioiden ja alustojen lukumäärän kasvaessa. Poliisihallituksen mukaan ehdotettuja 8 i ja 8 j §:iä olisi syytä täsmentää kyseisten riskien pienentämiseksi. Poliisihallitus nosti myös esiin suojattavien tietojen kasautumisvaikutuksen, joka voi nostaa tietoturva-vaatimuksia. *Tuomioistuinviraston* mukaan haitallisten tietosuojavaikutusten todennäköisyyttä ei voitaisi arvioida kaukaiseksi eikä tietosuojariskien vähentämistä voitaisi jättää asiakkaan toimien varaan. Myös *oikeusministeriön* mukaan riskiarvion lopputulosta olisi syytä täsmentää ja hallinnon asiakkaiden tulisi voida luottaa palvelujen tietoturvaan arvioimatta sitä itse.

Oikeusministeriö, Maahanmuuttovirasto, Maanmittauslaitos, Kirkkohallitus ja Teknologiateollisuus ry kannattivat sitä, että viranomaisviestejä ei tallennettaisi pysyvästi yksityisiin digipostipalveluihin vaan että ne säilytettäisiin keskitetysti Digi- ja väestötietoviraston hallinnoimassa viestinvälityspalvelussa.

Teknolוגiateollisuus ry:n mukaan ratkaisu madaltaisi uusien palveluntarjoajien markkinoille tulon kynystä, edistäisi kilpailua ja loisi edellytyksiä innovatiivisille, käyttäjälähtöisille palveluratkaisuille.

Oikeusrekisterikeskus ja SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry kiinnittivät huomiota tietojen säilytyskäytäntöjen täsmentämiseen tilanteissa, joissa käyttäjä tallentaa viestin yksityiseen digipostipalveluun yksittäistä istuntoa pidemmäksi ajaksi. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n mukaan samalla tulisi myös täsmentää, missä tilanteissa viranomaisviestien vastaanottaminen yhteiskäyttöiseen digipostilaatikkoon on mahdollista tai sallittua. Lisäksi käyttäjien on oltava tietoisia siitä, kuinka kauan viranomaisviestejä säilytettäisiin taustapalvelussa. *Finlands svenska synförbund rf:n ja yksityishenkilön* mukaan esityksessä pitäisi säätää esimerkiksi tietojen maantieteellisestä tallennus- ja käsittelysijainnista.

Finlands svenska synförbund rf:n mukaan kaupallisen sisällön näyttämistä digipostipalvelussa tulisi säännellä tiukasti, jotta markkinointi ei sekoitu viranomaispostiin, ja viestin lähettäjä pitäisi pystyä varmistamaan tietojenkalastelulta suojautumiseksi.

Poliisihallitus ja Ilmatieteen laitos korostivat yksityisten palveluntarjoajien veloitteita ja valmiuksia tietoaineistojen käsittelyyn ja suojaamiseen. Ilmatieteen laitoksen mukaan olisi tarkennettava muun muassa sitä, millä tavoin varmistetaan erityisten henkilötietojen tietoturallinen ja lainmukainen käsittely. Tietoturvan suojaamiseksi Poliisihallitus ehdotti, että yksityisten katseluohjelmien käyttö perustuisi Suomi.fi -mobiilisovelluksen tavoin PIN-koodiin, biometriisiin tunnisteisiin tai mobiilivarmenteeseen.

Posti Group Oyj huomautti, että digipostipalveluissa hyödynnetään laajasti eIDAS-vaatimukset täyttävää vahvaa tunnistautumista ja että esityksessä mainittu tietosuojariski viranomaisen asiakirjojen päätyimisestä digipostipalveluiden kautta luvatta toisen henkilön tietoon on olemassa myös muissa vahvaa sähköistä tunnistautumista hyödyntävissä palveluissa. Näin ollen merkittävän tietoturva- ja tietosuojariskin aiheuttaa usein käyttäjä itse jakaessaan omia tunnistautumisvälineitään.

Yksityishenkilö toi esille, että esityksessä pitäisi todeta käyttäjän oikeus saada siirrettyä tietonsa yksinkertaisesti ja nopeasti katseluohjelman vaihdon yhteydessä ja päästä tietoihin kootussa ja koneluettavassa muodossa myös siinä tapauksessa, että yksityinen digipostipalveluntarjoaja ei enää tarjoaisi palvelua.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan esityksessä ehdotettujen muutosten voidaan arvioida osaltaan vaikuttavan positiivisesti kansalaisille, yrityksille ja yhteisöille tarjottavien julkisen hallinnon digitaalisten palveluiden kehittämiseen ja laajemminkin julkisen hallinnon toimintaan ja palveluihin.

Tuomioistuinviraston näkemyksen mukaan yksityisten digipostien mahdollisuudet tarjota hallinnon asiakkaille parempia toiminnallisuuksia verrattuna Suomi.fi-viesteihin olisivat rajallisia sen vuoksi, että niissä voitaisiin näyttää vain samoja tietoja kuin Suomi.fi-viesteissä.

4.4. Vaikutukset yrityksiin, kilpailuun ja sisämarkkinoihin

Tulli nosti esille, että ehdotettu ratkaisu ei ratkaise yritysten haasteita digipostilaatikoiden käytössä, sillä se ei vaikuttaisi mahdollistavan viestien kohdentamista yrityksen sisällä tietyille henkilölle. Tulli ehdotti, että yksi ratkaisu voisi olla kytkeä viestit asiointivaltuuteen, jolloin yrityksen edustaja saisi vain valtuutukseensa kuuluviin asioihin liittyviä viestejä ja tiedoksiantoja.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoi, että ehdotettu sääntely voi avata digitaalisille palveluntarjoajille, mukaan lukien rajat ylittävästi toimiville yrityksille, mahdollisuuden uusille markkinoille, mutta toisaalta se voisi

muodostaa markkinoille pääsyn kynnyksen pienille ja keskisuurille yrityksille. Työ- ja elinkeinoministeriö korosti markkinoille pääsyn madaltamiseen liittyviä seikkoja, kuten menettelyn ennakoitavuutta, nopeutta, syrjimättömyyttä, vaatimusten teknistä ja taloudellista toteutettavuutta sekä mahdollisuutta tarjota palveluja useissa jäsenvaltioissa ilman tarvetta merkittäviin maakohtaisiin mukautuksiin. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan kokonaisuutena arvioituna ehdotettu sääntely vaikuttaa täyttävän sisämarkkinaoikeudelliset reunaehdot. Lain soveltamisessa tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota kaikkien palveluntarjoajien tasapuoliseen kohteluun ja seurata sääntelyn käytännön vaikutuksia palveluiden vapaaseen liikkuvuuteen.

Eräät lausunnonantajat nostivat esille, että esityksen yhteydessä tulisi valmistella kompensatiomalli yksityisille toimijoille ja tulkintaa kompensatiosta valtiontukena olisi syytä perustella tarkemmin (*Palvelualojen työnantajat Palta ry, Kivra Oy, Posti Group Oyj*). Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi lausunnossaan alustavasti, että mahdollinen tuki palveluntarjoajille täyttäisi SEUT 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto piti myönteisenä, että esitystä oli arvioitu kilpailu- ja valtiontukisääntelyn kannalta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto kuitenkin huomautti, että taloudellisen toiminnan käsite on EU-oikeudessa laaja ja että kaikki viranomaisviestintä ei automaattisesti liity julkisen vallan käyttöön, joten kilpailulaki ja valtiontukisääntely saattaisivat tulla sovellettaviksi Digi- ja väestötietoviraston toimintaan viestinvälityspalvelun joiltakin osin.

FiCom ry totesi, ettei se ota kantaa rahoitus- tai kompensatiomallin muotoon, mutta huomautti, että sääntelyn kokonaisvaikutukset yksityisiin toimijoihin ja markkinan toimivuuteen on arvioitava huolellisesti. *FiCom ry:n* mukaan olisi tärkeää, ettei sääntely luo kustannusrakennetta, joka suosii valtion ratkaisua ja vaikeuttaa yksityisten palveluiden kehittymistä ja investointeja.

5. Muut huomiot

5.1. Sähköisen viranomaisviestinnän ensisijaisuus

Useat lausunnonantajat kiinnittivät huomiota siihen, että esitys liittyy keskeisesti sähköisen viranomaisviestinnän ensisijaisuuteen. Suuri osa kyseisistä lausunnonantajista piti tarpeellisenä saattaa nyt kyseessä olevat lakimuutokset samanaikaisesti voimaan sähköisen viranomaisviestinnän ensisijaisuuteen liittyvien lakimuutosten (HE 124/2025 vp) kanssa (*Elinkeinoelämän keskusliitto, Palvelualojen työnantajat Palta ry, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Kivra Oy, Teknologiateollisuus ry, FiCom ry*). Kyseiset lausunnonantajat perustelivat voimaantuloaikojen yhtenäistämistä sillä, että se turvaisi kilpailua sekä Suomi.fi-viestit -palvelun ja yksityisten digipostipalvelujen yhtäläiset mahdollisuudet toimia markkinoilla ja tekisi muutoksesta kansalaisille selkeämmän ja yksinkertaisemman.

Espoon kaupunki ja *oikeuskansleri* kiinnittivät huomiota siihen, että nyt kyseessä oleva uudistus olisi tullut olla kiinteämmin osana edellä mainittua sähköisen viranomaisviestinnän ensisijaisuuden hallituksen esitystä. Samansuuntaisesti *Posti Group Oyj* korosti tarvetta kehittää digitaalista viranomaisviestintää koskevaa sääntelyä yhtenä kokonaisuutena.

Eräät sähköisen viranomaisviestinnän ensisijaisuuden esille nostaneet lausunnonantajat katsoivat kuitenkin, että edellä mainitussa hallituksen esityksessä ehdotettu sääntely tulisi toimeenpanna ensin ja vasta sitten harkita tiedoksiantojen näyttämisen laajentamista yksityisiin digipostipalveluihin

(*Tuomioistuinvirasto, Oikeusrekisterikeskus*). Suomen Kuntaliitto ry ja Kuhmon kaupunki pitivät tärkeänä seurata ensisijaisesti sähköisen viranomaisviestinnän sääntelyn vaikutuksia lähivuosina.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies toi esiin, että esityksen jatkovalmistelussa tulisi huolellisesti huomioida perustuslakivaliokunnan lausunnot edellä mainitusta hallituksen esityksestä HE 124/2025 vp (PeVL 59/2025 vp) sekä hallituksen esityksestä sähköistä tiedoksiantoa Verohallinnossa koskevaksi lainsäädännöksi (PeVL 60/2025 vp), joita ei vielä esitysluonnosta valmisteltaessa ole ollut käytettävissä. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan esityksessä tulee tehdä selkoa siitä, onko esitys yhdenmukainen perustuslakivaliokunnan sähköistä tiedoksiantoa koskevaan lausuntokäytäntöön nähden.

5.2. Digituki, neuvonta ja tiedottaminen

Useat lausunnonantajat korostivat ohjeiden ja tuen järjestämisen selkeitä vastuurooleja ja sitä, että viranomaisten neuvontatarve voi esityksen myötä kasvaa, minkä vuoksi esityksen vaikutuksia digituen kysyntään ja viranomaisten resursointiin tulisi arvioida huolellisesti (*HUS-Yhtymä, Kangasniemen kunta, Kuhmon kaupunki, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Pohjois-Savon hyvinvointialue, Tampereen kaupunki, Porvoon kaupunki, Suomen Kuntaliitto ry, Helsingin kaupunki*). Tampereen kaupunki, vanhusasiavaltuutettu ja SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry katsoivat digituen tarpeen kasvavan uudistuksen myötä.

Monet lausunnonantajat pitivät tärkeänä selkeää viestintää ja ohjeistusta käyttöönottovaiheessa, jotta ymmärrys käytettävistä vaihtoehdoista ja niiden vaikutuksesta tavoittaa kansalaiset ja viranomaiset (*oikeusministeriö, Opetushallitus, Oikeusrekisterikeskus, Kirkkohallitus, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Pohjois-Savon hyvinvointialue, Tampereen kaupunki, Suomen Kuntaliitto ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Svenska Finlands folkting*).

Maanmittauslaitos esitti, että palvelun käyttäjien ohjaus ja oikean kanavan käyttö voitaisiin varmistaa Digija väestötietoviraston johdolla laaditulla yhteisellä viestintä- ja digitukisuunnitelmalla.

Poliisihallitus piti tärkeänä, että riittävää neuvontaa ja ohjausta tarjotaan kaikkien viranomaisten tarjoamien digitaalisten palvelujen käyttäjille ja että viranomaisten tiedotteet ja päätökset ovat kaikkien saatavilla riippumatta siitä, käyttääkö henkilö yksityistä tai julkista digipostipalvelua vai ei.

Oikeusrekisterikeskuksen ja oikeusministeriön mukaan viestinnässä ja tiedotuksessa hallinnon asiakkaalle pitäisi ymmärrettävästi saada kerrottua se, että jos asiakas ottaa Suomi.fi-viestit pois käytöstä, niin viranomaisviestit eivät saavu enää yksityiseen digipostipalveluun.

Niuvanniemen sairaala piti tärkeänä, että muutoksen toimeenpanon yhteydessä varmistetaan riittävä tuki ja ohjeistus palveluntarjoajille sekä huolehditaan siitä, etteivät muutokset aiheuta kohtuutonta hallinnollista tai teknistä kuormitusta yksittäisille toimijoille.

5.3. Puolesta-asiointi

Eräät lausunnonantajat toivat esille, että puolesta-asioinnin mahdollisuus on otettava huomioon uudistuksessa ja sen toteuttamiseksi on hahmoteltava selkeä suunnitelma (*Maanmittauslaitos, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Pohjois-Savon hyvinvointialue, Finlands svenska synföbund rf, FiCom ry*).

Vanhusasiavaltuutettu piti tärkeänä, että puolesta-asiointi säilyy Suomi.fi -palvelussa, koska digitaalisen puolesta-asioinnin tarve tulee kasvamaan viranomaisasioinnin digitalisoituessa.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy ja *Pohjois-Savon hyvinvointialue* kiinnittivät huomiota puolesta-asioinnin merkitykseen muun muassa alaikäisten kohdalla. *Finlands svenska synförbund rf* nosti esille, että yksityisten palveluiden tulee tukea turvallisia valtuutusratkaisuja (Suomi.fi-valtuutus tai vastaava).

FiCom ry kiinnitti huomiota siihen, että jos puolesta-asiointia tai valtuuksiin perustuvaa asiointia ei alkuvaiheessa tueta yksityisissä digipostipalveluissa, tämä voi heikentää palvelujen tasavertaisuutta ja käyttäjien mahdollisuuksia hyödyntää yksityisiä palveluja. Tällöin rajausten perusteet, vaikutukset ja selkeä etenemispolku mahdollisille laajennuksille tulee kuvata läpinäkyvästi.

Elinkeinoelämän keskusliitto ja *Teknolohiteollisuus ry* pitivät tärkeänä organisaatioiden identiteettilompanon hyödyntämistä asiointissa.

5.4. Suhde asiointilain ja tukipalvelulain herätteitä koskevaan sääntelyyn

Oikeusministeriön, eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ja Kansaneläkelaitoksen mukaan esityksen suhdetta asiointilakiin hallituksen esityksen 124/2025 vp myötä lisättyihin niin kutsuttuja herätteitä koskeviin säännöksiin (19 a ja 19 b §) ja niiden soveltumiseen yksityisissä digipostipalveluissa on tarpeen tarkentaa.

Oikeusministeriö totesi edellä mainitun 19 a §:n soveltumisen yksityisiin digipostipalveluihin jäävän epäselväksi sen vuoksi, ettei esitysluonnoksessa ole käsitelty ainakaan selkeästi sitä, mitä hallituksen esityksellä 124/2025 vp muutetun asiointilain 18 §:n 2 momentin mukaista tiedoksiantokanavaa yksityiset digipostipalvelut edustavat. Jos kyseinen 19 a §:n säännös soveltuisi myös yksityisiin digipostipalveluihin, oikeusministeriön mukaan tulisi arvioida huolellisesti, onko tämä lähtökohta perusteltu esimerkiksi perustuslain 21 §:n oikeusturvasäännöksen näkökulmasta, vai tulisiko yksityisissä digipostipalveluissa ilmoituksen lähettämistä edellyttää kaikissa tilanteissa.

Kansaneläkelaitoksen mukaan esityksessä tulisi kuvata kokonaisprosessi heräteviestien osalta ja todeta selkeästi, että Digi- ja väestötietovirasto vastaa viestinvälityspalveluun lähetettyjen heräteviestien välittämisestä eteenpäin. Myös *Verohallinto* toi esille, että esityksessä olisi hyvä mainita, että osa viranomaisista lähettää varsinaisten asiakirjojen sijaan Suomi.fi-viesteihin ja siten katseluohjelmiin nähtäväksi ilmoituksia viranomaisten omiin asiointipalveluihin saapuneista asiakirjoista.

5.5. Erinäisiä huomioita

Eräät lausunnonantajat korostivat, että vaihtoehtoisia asiointikanavia viranomaisten kanssa viestimiseen on välttämätöntä tarjota yhtäläisesti eri asemassa oleville hallinnon asiakkaille (*Kirkkohallitus, Kangasniemen kunta, Kuhmon kaupunki, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Svenska Finlands folkting, Finlands svenska synförbund rf, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, SámiSoster ry*).

Yksityishenkilö esitti, että hallinnon asiakkaan tulisi voida tosiasiallisesti valita katseluohjelma vapaavalintaisesti ja vertailtavaan tietoon perustuen sekä vaihtaa sitä yhden palvelun kautta. *Posti Group Oyj* esitti vuorostaan, että käyttäjän pitäisi voida ilmoittaa yksityisen katseluohjelman valitsemisesta myös suoraan sitä tarjoavalle palveluntarjoajalle.

Finlands svenska synförbund rf toi esille, että uudistuksen myötä käytettävissä olevat useammat digipostilaatikat lisäävät kansalaisten kognitiivista kuormaa, minkä vuoksi olisi varmistettava, että kansalainen voisi saada postinsa yhteen ja samaan paikkaan.

Oikeuskansleri totesi, että esityksen säätämisyjärjestysperusteluita tulisi jatkovalmistelussa kehittää vastaamaan paremmin juuri kyseisen esityksen keskeisiä sisältöjä.

Poliisihallitus nosti esille, että yksityisten digipostipalveluiden käyttöönotto on sovittava yhteen esitutkintalain, oikeudenkäynnissä rikosasioissa annetun lain ja oikeudenkäymiskaareen tehtävien muutosten kanssa (HE 188/2025 vp). Kyseisiin lakeihin toteutettavilla muutoksilla on merkittäviä vaikutuksia kansalaisten oikeussuojaan ja -turvaan, minkä vuoksi Poliisihallitus piti tärkeänä reitittää kaikki viranomaisvies-tintä ehdotetun mukaisesti Digi- ja väestötietoviraston keskitetyn taustapalvelun kautta.

Digi- ja väestötietovirasto katsoi, että säännöstekstin tasolla ei liene tarkoituksenmukaista mennä teknisiin yksityiskohtiin (eli miten toteutetaan), vaan keskittyä vaatimuksiin (mitä toteutetaan).

Työ- ja elinkeinoministeriö totesi, että ehdotetussa mallissa viranomaisen, yksityisen digipostipalvelun ja palvelun käyttäjän välille syntyy kolmikantasuhde. Viranomaiseen päin vähimmäisedellytyksenä tulisi olla, että yksityisen palvelun käyttäjäksi haluava henkilö antaa nimenomaisen suostumuksen yksityisen digipostipalvelun hyödyntämiseen viranomaisen tiedoksiantomenettelyssä. Sen sijaan yksityisen palveluntarjoajan ja palvelun käyttäjänä olevan henkilön välisen suhteen olisi työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan perustuttava sopimukseen.

Finlands svenska synförbund rf ehdotti, että jatkovalmistelussa tarkasteltaisiin tarkemmin, miten vastaavat muutokset yksityisistä digipostipalveluista on toteutettu Ruotsissa ja mitä ongelmia ja riskejä siellä on tunnistettu saavutettavuudesta, käytettävyydestä ja oikeusturvasta.

Svenska Finlands folkting ehdotti, että perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 59/2025 vp ja hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta vuodelta 2025 otetaan huomioon esityksen jatkovalmistelussa ja että perustuslakivaliokunta ottaisi kantaa esitykseen, etenkin sen merkitykseen kielellisten ja muiden perusoikeuksien toteutumiseksi.

Yksityishenkilön mukaan tiedot elämäntilanteen muutoksista tulisi ottaa jatkuvasti huomioon tiedoksiantojen käsittelyssä ja tulisi olla selvä menettely sille, mitä tiedoksiannolle tehdään tällaisissa tapauksissa.